

RIHLA

KULTAMUSEON TIEDOTUSLEHTI 1/2019

Herrn F. J. Björklund Debet.

1872

Juli 30. Am. Uppsendt varor den 12 Mars till Sealo enligt räkning för utmärke N: 8. 4079.51

1871.91

Uppsendt varor den 12 Mars till Sealo enligt räkning för utmärke N: 26. 3159.19

Uppsendt varor den 12 Mars till Sealo enligt räkning för Egen del 1167.30

Utlagga varor till Sealo den 12 Mars 942.

Utlagga varor till Sealo den 12 Mars 1700.

Samt 13098.00

Utlagga varor till Sealo den 12 Mars 13098.00

F. J. Björklund

RIHLAN AINEISTO ON VAPAATA KOPIOITAVAKSI
MAINITSEMALLA ALKUPERÄ.

RIHLA

ISSN 0780-7988

Kultamuseon tiedotuslehti

Vastaava toimittaja:

Hanna Mattila

Kultamuseo, 99695 Tankavaara

Puh 016-626 171

<http://www.kultamuseo.fi>

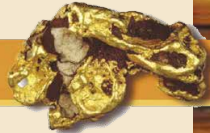
info@kultamuseo.fi

Painopaikka: Erweko Oy

Ilmoitushinnat: Takasivu 168 EUR

Muut sivut 1/1 84 EUR, 1/2 50 EUR, 1/3 34 EUR

Rihlan kuvat Kultamuseo, ellei toisin mainita.

Kultamuseon aukioloajat:

1.6.–30.9. avoinna joka päivä klo 10–18

1.10.–31.5. avoinna ma–pe klo 10–16

Pääsyliput:

Aikuiset 12 EUR/hlö

Eläkeläiset ja opiskelijat 10 EUR/hlö

Lapset 7–16 v 6 EUR/hlö

Lapset 0–6v ilmaiseksi

Perhelippu (2 aik+2 lasta) 27 EUR

Ryhmät (yli 10 hlö) 10 EUR/hlö

SISÄLLYSLUETTELO

Museonjohtajan terveiset	3
Asiamiehen aatoksia	4
Ajankohtaisia kuulumisia	5
Kultaryntäys Lappiin -kiertonäyttely kertoo Ivalojoen kultahistoriasta	5
Kultamuseon uudeksi museonjohtajaksi Kaisa Nikkilä	6
Kultamuseolle uusi kiinteistönhoitaja	6
MM-kisaviikon poikkeavat aukiolot	6
Esittelyssä Kultamuseon uusi logo	7
Kultamuseo mukana PALJO-hankkeessa	7
Museokortin Museoseikkailijat vierailivat Kultamuseolla	8
Kultasymposium	8
Talkoot	9
Menneet talkoot	9
Tulevat talkoot	10
Museovisiokuuluiset, palasesta matkaksi	11
Kultakansa kokoontuu SM- ja MM-kisoihin Tankavaaraan	13
Kuvien kertomaa: Tankavaarassa eri vuosikymmeninä	14
Arkistojen aarteita: Arkisia asioita Ivalojoen kultahistorian varrelta	18

Kansikuva:

Kullanhuuhdonnan ensimmäisissä MM-kisoissa Tankavaarassa oli vuonna 1977 varsin leppoisa meininki. Kullankaivajaveteraanit Nipa Raumala ja Viktor Koivulakin ehtivät erää odotellessa pistää tupakiksi ja vaihtaa kuulumisia. Vai liekö ollut jo erä käynnissä, mutta hoppua ei ollut?

Dokumentti Ivalojoelta: Frans Björklund oli yksi niistä, jotka löysivät Ivalojoen kultaryntäyksen alkuaikoina hyvin kultaa. Kullan tai siitä kertyneen varallisuuden tosin kerrotaan koituneen Björklundin kohtaloksi, sillä mies tietämän mukaan kuoli liikaan viinaan Oulussa keväällä 1873.

MUSEONJOHTAJAN TERVEISET

Moro! Viisivuotiaana kuunnellessani mummuni tarinoita Karjalan kunnailta ja samalla kiinnostuessani historiasta, en voinut kuvitellakaan, että jonain päivänä olisinkin Tankavaaran kultamailla ja Kultamuseon johtajana. Vaan täälläpä ollaan. Kauas on pitkä matka ja vaikka historian tutkinto jäi kaukaiseksi lapsuuden haaveeksi kaupallisen maailman pyörteissä, sain kuitenkin todella upean mahdollisuuden sukeltaa historian syövereihin – ja millaisen historian: Lapin kultaisen historian.

Yhdeksän sadan ajokilometrin jälkeen Tampereen likka pölähti keskelle talvitaloita maaliskuun lopussa. Heti minulle tuli selväksi, että nyt olen saapunut innokkaiden ja osaavien ihmisten pariin. Jokainen talkoolainen tiesi mitä teki ja työn laatu oli vallan erinomaista. Kaikilla oli yhteinen päämäärä: olla tekemäs-

sä oma osuus kultahistoriasta. Joten esitänkin teille kaikille talkoolaisille sydämelliset kiitokseni panoksestanne ja minulle osoittamastanne lämpimästä vastaanotosta.

Virallisesti pesti alkoi aprillipäivänä ja sen jälkeen onkin tullut uutta asiaa eteen kuin koulun penkillä ja ollut melkoisia pyörteitä kuin lapsuuteni Kyröskoskessa konsanaan. Vaan mikäpä on töitä tehdessä, kun ympärillä on pieni ja tiivis työyhteisö, jossa jokainen ottaa työnsä suurella sydämellä ja ammattitaidolla, ja samalla voi luottaa toisen apuun. Kiitos!

Hyvä Rihlan lukija. Kun poikkeat Kultamuseolla, tule rohkeasti sanomaan käsipäivää: tehdään tutunkaupat.

Kaisa Nikkilä, museonjohtaja

ASIAMIEHEN AATOKSIA

Lapin kultahistoria on siirtynyt jälleen pykälän eteenpäin. Ivalojoen ensimmäisestä kulta löydöstä on kulunut 151 vuotta.

Ajan kulumista on tapana mitata merkkivuosilla. Itselleni viime vuosi eli vuosi 2018 oli yksi niistä. Tuli täyteen 50 vuotta kultakuumeen tartunnasta.

Onnellisten sattumien jälkeen osuin Ivalojoen Kultalaan keskelle kulta löydön 100-vuotisjuhlaa heinäkuussa 1968. Takana oli lähes 1000 kilometrin yöllinen automatka Kuopiosta Sotajoen Pahaajalle ja sieltä lento helikopterilla Sotajokea ja Ivalojokea myötäillen itse päämäärään. Aurinkoinen sää antoi mahdollisuuden nähdä kultaryntäyksen jälkeensä jättämät työn merkit, kilometreittäin huuhdontaranneissa pestyjen, nyt jo sammaloituneiden kivien peittämät rannat ja tuolloin vielä pystyssä seisovien kämppien jäänteet. Mielessäni näin jo miehiä vaskooleineen ja lapioineen tuon erämaajoen rannoilla.

Tuolloin iski kultakuume.

Ei tuon keltaisen metallin perään, vaan halu kokea ja nähdä sekä ymmärtää tapahtumia, joiden jäljet edelleen näkyivät maastossa.

Helikopterin laskeutuessa kaartuen Ivalojoen rantatasanteelle ja Kultalan Kruunun Stationin näyttäytyessä koko komeudessaan, tuntui kuin olisin löytänyt isoimmushipun – vaikka tuolloin en vielä termiä ymmärtänytkään.

Ensimmäiset kultahiput näin silloin Yrjö Korhosen kourassa ja kokeilin vaskooliakin, mutta äkkiä totesin kuuntelevani mieluummin Kultalan seinustalla istuvien partasuiden juttuja kuin lapioivani kivistä maata.

Siitä se alkoi; tiedon hippujen kokoaminen. Jo pari viikkoa Kultala-juhlien jälkeen Kilpalan Unton Opelin keula osoitti jälleen pohjoiseen. Se pysäköitiin Pahaajan parkkipaikalle ja alkoi

ensimmäinen runsaan viikon mittainen vaellus Ivalojoelle. Tapasimme tuon viikon aikana vain yhden kullankaivajan, Viktor Koivulan. Hänen leirissään tietämys Ivalojoesta ja sadan vuoden aikaisista tapahtumista lisääntyi ja opin arvostamaan hänen kaltaisten korpi filosofien ajatuksia.

Vuosien mittaan itselläni on ollut onni nähdä kullankaivajien 150 vuotisen työn jäljet ja kultahistoriaan liittyvät rakenteet, joista suuri osa on hävinnyt luonnon ja ihmisen vaikutuksesta. Paljon on ehditty dokumentoida, mutta kaukana ei ole aika, jolloin niitä ei arvostettu, vaan jopa tietoisesti tuhottiin.

Olisikin korkea aika inventoida ja kunnostaa vielä kunnostamisen kelpoiset rakenteet. Yksi säilyttämisen arvoinen rakennus on mielestäni Härkäselän Kultala, joka siirrettiin alkuperäiseltä paikaltaan Härkäselästä Kultamuseolle, missä se toimi museon ensimmäisenä varsinaisena näyttely- ja työtilana. Museon päärakennuksen valmistuttua Härkäselän Kultala on ollut mineraalikokoelman näyttelytilana. Rakennusta korjattaessa huomattiin vahinkoja, jotka vaativat asiantuntijan toimia. Tässä yhteydessä on tullut esille ehdotus, jonka mukaan kattorakenteisiin tehtäisiin huomattavia, rakennuksen arkkitehtuuria muuttavia korjauksia. Ehdotusta kannatta kuitenkin miettiä kriittisesti, onhan Härkäselän Kultala ainutlaatuinen Lapin rakennustyylistä poikkeava ”palatsimainen” talo, jonka toinen kattolape on varustettu tilaa ja valaistusta lisäävillä päätykolmioilla.

Olisikin nähtävä Härkäselän Kultala itsenäisenä museaalisena objektina, jonka kunnostus tehdään alkuperäisin menetelmin ja raaka-ainein ja jonka tärkein tehtävä on esitellä itseään.

J. Kultinen.

AJANKOHTAISIA KUULUMISIA

Kultaryntäys Lappiin -kiertonäyttely kertoo Ivalojoen kultahistoriasta

*Aurenin
piirros kuvaa
tilannetta
Nulkkamukan
löytöpaikalla
Ivalojoella
1868.*

Kultamuseolta valmistuu kesäksi ja talvikaudeksi Ivalojoen kultaryntäyksestä kertova kiertonäyttely. Näyttely on nimeltään ”Kultaryntäys Lappiin” ja se on osa kultahistorian 150-vuotisjuhlavuotta, joka jatkuu tänäkin kesänä. Nimittäin kesällä 1869 kahden merimiehen, Ervastin ja Lepistön, yli 2 kg:n kulturalöytö vahvisti Lihrin retkikunnan Nulkkamukassa tekemän 0,2 g:n löydön tuloksen: Lapissa tosiaan on kultaa!

Kiertonäyttely matkaa ensin heinäkuuksi Ivalon kirjastoon, sieltä se tulee

kullanhuuhdonnan SM- ja MM-kisojen ajaksi Tankavaaraan. Syyskuussa näyttely on esillä Savukosken kirjastossa ja joulukuussa puolestaan Sodankylän kirjastossa. Loka-marraskuun ajan näyttely on soveltuvilta osin esillä Kultamuseolla.

Näyttelyn aiheet liikkuvat niin yksilötasolla kuin yleisemmällä kultahistorian tasolla – paikallisia ja naisia unohtamatta. Näyttelyssä on 13 eri teemapaneelia, joita voidaan muunnella tilan ja tilanteen mukaan. ●

Kultamuseon uudeksi museonjohtajaksi Kaisa Nikkilä

Kultamuseosäätiön hallitus valitsi helmikuuisessa kokouksessaan Kultamuseon uudeksi museonjohtajaksi tradenomi, YAMK Kaisa Nikkilän. Kaisalla on pitkä kokemus markkinoinnin ja tiedottamisen puolelta, mutta harrastuksen puolella historia on aina kiinnostanut. YAMK lopputyönsä Nikkilä teki Suomen Ilmavoimamuseolle ja museologian harjoittelunsa hän suoritti Auto- ja Tieliikennemuseo Mobiliassa.

Nikkilä aloitti työnsä Kultamuseolla hუhtikuun alussa. ●

Kultamuseolle uusi kiinteistönhoitaja

Kultamuseon uudeksi kiinteistönhoitajaksi on valittu Erkki Hetta. Kiinteistönhoitajan paikkaan tuli määräaikaan mennessä muutamia hakemuksia. Kultamuseo on Hetalle tuttu ennestään, sillä hän on ollut museolla töissä aiemminkin, viimeksi rakennusmiehen tittelillä. Kiinteistönhoitajan valinnasta päätettiin Kultamuseosäätiön hallituksen kesäkuuisessa kokouksessa. Hetta aloittaa kiinteistönhoitajan työt heinäkuun alussa. ●

MM-kisaviikon poikkeavat aukiolot

Kullanhuuhdonnan maailmanmestaruuskisat saapuvat Tankavaaraan yli 10 vuoden tauon jälkeen. Kultamuseokin on menossa mukana mm. pidennetyillä aukioloajoilla kisaviikolla.

Maailmanmestaruuskisojen aikaan **maanantaista lauantaihin 5.–10.8.2019 Kultamuseo on avoinna klo 10–20.** Sunnuntaina 11.8.2019 palataan jälleen kesäkauden normauikeoloon ja museo on avoinna joka päivä klo 10–18. ●

Esittelyssä Kultamuseon uusi logo

Kultamuseolla on uunituore logo, joka on yhdistelmä vanhaa ja uudempaa. Logo on suomenkielisenä, suomen- ja englanninkielisenä sekä englanninkielisenä. Logoa on mahdollista käyttää pelkällä tekstillä tai kuvan ja tekstin yhdistelmänä. Logossa oleva ns. kuvatus on alun perin Kauko Launosen käsialaa. Launoselta saatiin lupa "Kuvatuksen" käyttöön ja pieneen muokkaamiseen. Tekstin tyyli on puolestaan peruja museon sisäänkäynnin yhteydessä

olevasta Kultamuseon nimestä, jonka fonttiin palvelumuotoilun ammattilaisetkin kiinnittivät huomiota aiemmin keväällä. Logon ulkoasun suunnitteli uusi museonjohtaja Kaisa Nikkilä. ●

Kultamuseo mukana PALJO-hankkeessa

Kultamuseo on Collecte-museona mukana PALJO-hankkeessa, joka liittyy Finna.fi-palvelun aineiston, kuten kuvien, tilaamiseen, jakeluun, ja joukkoistamiseen. Mukana on 22 Collecte-museota eri puoliilta Suomea ja hallinnoija on Varkauden museot. Hankkeen koordinaattorina toimii Maija Ekosaari. Hankkeen ohjausryhmässä on Collecten ja Finnan edustajia sekä koordinaattori. Hankkeen pitkä nimi on Palveluiden ja joukkoistamisen yhteiskehittämistä Finnan, museoiden, arkistojen ja niiden käyttäjien kanssa, joten hankkeen ensimmäisessä jär-

jestäytymiskokouksessa nimihirviö lyhenikin sanaksi PALJO.

Arkisesti, lyhyesti ja esimerkkinä on vaikkapa Kultamuseon kohdalla kyse siitä, että asiakas eli loppukäyttäjä voi helposti tilata ja samalla käyttöehdot hyväksymällä maksaa ja saada heti käyttöönsä kullankaivuun liittyvän kuvan Finna.fi-palvelun kautta. Saman kanavan kautta hän voi myös kysyä tai antaa palautetta. Finnassa nähtävillä oleva aineistohan on julkisen käytön ehdot täyttävää, joten Kultamuseonkaan kaikki aineisto ei ole suurelle yleisölle näkyvillä käyttöehtorajoitusten takia. ●

Museokortin Museoseikkailijat vierailevat Kultamuseolla

Tätä kirjoittaessa elämme jännittäviä aikoja, sillä Kultamuseo on tänä kesänä yksi Museokortin kesäkampanjan kohteista. Seikkailijoiksi valittiin hakemusten perusteella kymmenen hyvin erilaista Museoseikkailija-

seuruetta. Kultamuseolle tulevat Lapin museoseikkailun merkeissä Heikki, Anne, Kaija ja Ulla. Heidän seikkailustaan kuullaan kunnolla viikolla 31 Museokortin kotisivustolla ja somessa. Odotamme mielenkiinnolla ja tervetuloa! ●

Kultasymposium

Kultasymposium järjestetään totuttuun tapaan lokakuun ensimmäisellä viikolla, torstaina 3.10.2019. Viimeisten muutaman vuoden käytännöstä poiketen symposium on näillä näkymin yksipäiväinen.

Symposiumin teema jatkaa viime vuodesta eli Lapin kullankaivun 150-vuotista perinnettä sivutaan tänäkin vuonna. Näkökulma tosin on hieman erilainen kuin viime vuonna, jolloin aihe liittyi enempi kulturalöytöön ja sen

vaikutuksiin. Tänä vuonna pohditaan kultaryntäystä kansainvälisestä ja paikallisesta näkökulmasta, tutkimusta unohtamatta. Kansainvälisestä siinä mielessä, että Ivalojoen kaivajilla oli kokemusta idästä ja lännestä, samoin ensimmäinen kullankaivuausetus oli yhdistelmä itää ja länttä. Osa kaivajista puolestaan jatkoi Ivalojoelta muualle maailman kultakentille.

Kultasymposiumista löytyy tarkempaa tietoa nettisivuiltamme kesäkauden lopulla. ●

TALKOOT

Menneet talkoot

Kevättalkoot sujuivat lumisissa merkeissä

Kultamuseon kevättalkoot järjestettiin maaliskuun vaihteessa, sään suosiessa suurimman osan aikaa. Tehtävistä näytti melko tutulta: lumihommia ulkona ja sisällä mm. kansainvälisen puolen alavaraston hyllyjen sisällön inventoinnin jatkamista. Ulkoalueella autettiin myös MDF- ja laminaattilevyjen siirrossa Härkäselästä toiseen varastoon. Härkäselästä voitiin sitten ohjeen mukaan laittaa lämmitykset pois, jotta lämpövaihtelusta osin johtuva sisäkaton kosteusvuoto ei jatku.

Lisävarasto oli vihdoin saatu museolla valmiiksi, joten talkoolaiset pääsivät jatamaan jo aloitettua käyttöesineiden siirtoa esinevarastosta lisävarastoon. Kisakaapistot oli myös siirretty lisävaraston puolelle alakerrasta. Ekstrana näissä talkoissa oli halukkaille tarjolla esimerkiksi museon päätyasunnon parin vaatekaapin kokoaminen vaihe kerrallaan, ensimmäinen oli jo koottu malliksi. Päätyasuntoonhan hankittiin aiemmin keväällä uudet keittiökaluusteet ja kodinkoneet, siinä samalla päätyasuntoon hankittiin uusia vaatekaappeja ja valaisimia.

Kesänalun talkoissa ulkomuseoalue kesäkuuntoon säästä huolimatta

Kesäkuun alussa pidettiin museolla talkoot, joiden aikana ulkomuseoalue on perinteisesti siistitty kesäteloilleen ja Nurminen tykötarpeineen käärrätty Mutterikämppään. Niin tämänkin kesän alussa, vaikka sää ajoittain tuppasi olemaan

Ulkohuuhdottomon altaiden lumikuormaakin kevennettiin. Valkoista ainetta olikin kertynyt kunnan nietokset.

kaikkea muuta kuin suvinen – sadetihu piti maiseman harmaana, mutta onneksi ei mieltä. Tervausket tosin suosiolla jätettiin myöhemmälle kesälle oikuttelevasta säästä johtuen.

Huuhdonta-altaat olivat kestäneet talven oikut ja vesi saatiin hyvin huuhdonta-altaisiin sekä patsaalle saakka myös. Pihan haravointi oli paikallaan ja kasoja kertyikin jonkin verran, sillä viime syystalkoiden aikaan maa oli osin jo lumen peitossa ja lehdet jäivät odottamaan kesän alkua. Museonjohtajan huoneessa koteloitiin esillä olleita putkistoja pois näkyviltä. Ja muutakin juoksevaa asiaa riitti tehtäväksi. Talkoiden päättyessä oli jälleen suurin osa tehtävälästä ruksattu läpi – reipasta meininkiä ja kiitos! ●

Tulevat talkoot

Kultamuseolle talkoisiin MM-kisojen ajaksi?

Kullanhuuhdonnan maailmanmestaruuskisat pidetään Tankavaaran mäellä elokuun alkupuolella ja odotettavissa on kotimaisten osallistujien lisäksi kultakansaa ympäri maailman. Vaikka Kultamuseo ei olekaan yksi päävastaullisista järjestäjistä, aiheuttavat kisat kuitenkin tavallista enemmän toimintaa myös museolla, mm. pidennettyjen aukioloaikojen muodossa. Apukäsiä tarvittaneen esimerkiksi museon myyntipöydän luona kisa-alueella. Samoin ne alkukesäksi kaavailut tervaukset saattavat vielä olla joiltakin osin listalla – elleivät sitten ole sääet jo suosineet ja katot sekä vene saaneet tervakuorituksen.

Jo aiemmin todettu aidan ja kulkureitin linjan suoristaminen saatiin käyntiin näissä talkoissa.

Lisätietoa ja kyselyjä: museonjohtaja Kaisa Nikkilä, puh. 050 464 1980 tai kaisa.nikkila@kultamuseo.fi

Syystalkoot lokakuun alussa

Syystalkoot järjestetään tänäkin vuonna lokakuun alussa pe-su 4.-6.10.2019. Luvassa on totuttuun tapaan ulkoalueen järjestelyä talviteiloilleen, sisälläkin tehtäviä lienee tiedossa viimevuotiseen tapaan.

Talkoolaisten puolelta on välillä esitetty toivetta, että talkoot järjestettäisiin jo syyskuun puolella ja siitä tullaankin keskustelemaan seuraavia vuosia ajatellen. Syyskuun ainoa huono puoli on se, että museo on tuolloin vielä joka päivä avoinna, ulkoaltoa käytössä ja Nurminkin päivystää Mutterikämpässä kesäkauden loppuun. Siten joitakin hommia ei saataisi samoissa talkoissa hoidettua. Muutoin olisikin kyllä mukava saada syystalkoot alta pois samoihin aikoihin ruskan päättymisen kanssa.

Ilmoittautua voi perinteiseen tapaan museon nettisivujen kautta tai hanna.mattila@kultamuseo.fi tai vastaamalla talkooviestiin, joka syystalkoista koskien lähetetään viimeistään elo-syyskuun vaihteessa.

Alustavaa tietoa kesäkauden 2020 maastotalkoista

Tänä vuonna ei Kultamuseon ja Metsähallituksen yhteisiä maastotalkoita järjestetä, mutta ensi vuonna 2020 on luvassa ainakin yhdet maastotalkoot. Kohteena tulee olemaan sellainen kultahistoriallinen paikka, jossa ei hetkeen ole talkoiltu eli joku Ivalojoen alueen kohteista. Alustavasti talkooajankohdaksi on kaavailtu syyskuun alkua, mutta se tarkentunee vielä. Ja toki lisää tietoa tästä on luvassa myöhemmin. ●

Museovisiokuulumiset, PALASESTA MATKAKSI

Museovision suunnitteluvaihe on Kultamuseolla saatu päätökseen, joskin joitakin langanpätkiä yhdistellään kesän aikana vielä. Ihan piikulleen suunnitelman mukaan eivät asiat menneet, mutta se lienee varsin normaalia. Henkilöstövaihdokset vaikuttivat omalta osaltaan myös, uusia ihmisiä oli perehdytettävä siihen, mitä oli käynnissä ja suunnitteilla. Alkuperäinen näyttelytyöryhmä koki samalla muutoksia. Suurelta osin eri vaiheet saatiin kuitenkin vietyä läpi, yhtenä tärkeimmistä asiakasnäkökulman kartoittaminen ja analyysi eri tavoin sekä palvelumuotoilumallin kehittäminen. Myös tutustumismatkat Vapriikin Kivimuseoon ja Saksan Kaivosmuseoon Bochumiin olivat antoisia.

Kerroimme viime vuoden lopun Rihlassa siihen saakka tehdyistä toimista Museovision suunnittelun suhteen. Tämän vuoden talvella ja keväällä suunnittelua jatkettiin ja ideariihiiä järjestettiin useiden eri tahojen kanssa. Näitä olivat mm. Oulun yliopisto, Lapin yliopisto, Lapin alueteatteri, Vuotson koulu, Lapin Kullankaivajain Liiton edustajat, sekä Suomen Kaivosyrittäjät ry. Myös yksittäisten asiantuntijoiden mielipiteitä ja ideoita on kuulosteltu. Ideatyöpajat olivat mielenkiintoisia, sillä jokaisella taholla oli erilainen näkökulma ja lähestymistapa aiheeseen ja kansainvälisen näyttelyn tilaan.

Kansainvälisiin tahoihin aloitettiin yhteydenpito viime vuoden joulukuussa ja sitä jatkettiin kevään ajan. Osalta tahoista ei vielä ole saatu vastausta ja pari yhteystietoa

Saksan Kaivosmuseo Bochumissa on vaikuttava ja mielenkiintoinen paikka. Ideoita ja oppimista tuli tällä reissulla rutkasti lisää. Toisaalta pystyimme myös joidenkin seikkojen kohdalla toteamaan, että Suomen tai pohjoisen museokentän ei ollenkaan tarvitse hävetä, päinvastoin. Lohdullista oli myös kuulla, että jotkin museokenttää koskettavat haasteet ovat samankaltaisia, olipa kyseessä pieni pohjoinen museo tai maailman mittakaavassakin suurikokoinen museo.

Alkuvaiheessa näyttelyhautomossa keskusteltiin näyttelytilan läpikäynnin lisäksi vilkkaasti ja museonjohtajan huoneen seinä täytyi ideoista. Välillä piti seistä hieman etäämmällä ja miettiä senhetkistä antia ja mahdollisia lisäyksiä tai muutoksia.

on vielä tarkistettava. Pyrkimyksenä on kesän aikana tavoittaa vielä 2–4 tahoja niistä maista, joissa kultahistoria on olennainen osa maan tai maanosan historiaa. Kiinnostusta yhteistyöhön on tähän mennessä ilmaistu Kanadasta (Dawson), USA:sta (Kalifornia), Italiasta (Bessa), Espanjasta (Medulas), Sveitsistä (Burgdorf) sekä Australiasta (Ballarat). Yhteydenpito jatkuu ja sitä joka tapauksessa tullaan jatkamaan vastikin, jotta kansainvälisetkin yhteydet säilyvät.

Alusta lähtien oli selvää, että uudistetuissa näyttelyssä järjestys olisi joku muu kuin mikä se nykyisessä maittain menevässä on. Jotkut maan nimetkin ovat ehtineet muuttua sitten 1990-luvun puolivälin. Ensimmäisessä isossa ideariihessä, näyttelyhautomossa, päädyttiin ratkaisuun, että teemana uudessa näyttelyssä olisi ”ylhäältä alas” eli from Arctic to Down Under. Tämä otettiin ohjenuoraksi ja sellaisena se pitkään pysyikin, kunnes loppukeväästä palvelumuotoilutalon ammattilaiset saivat päämme miltei kääntymään esitelmällä erinomaisen maanosittain etenevän

oman luonnoksensa. Muista tahoista poiketen emme heille olleet etukäteen kertoneet millainen suunnitelma meillä jo on. Näiden kahden vaihtoehdon välistä ratkaisua on syytä hetki pohtia vielä.

Tilan ajallista käyttöä ajatellen saimme hyvin tukea ja apua palvelumuotoilun ammattilaisilta, jotka ulkopuolisin silmin kävivät katsomassa paikkoja. Ne ovat osin linjassa myös näyttelyhautomon ideoiden kanssa. Tilaa jaetaan kolmella eri periaatteella: yksi osa tilasta on pysyvämmälle näyttelylle varattu, toisessa osiossa puolestaan vaihtuu aihe muutaman vuoden välein ja kolmas on tarkoitettu tilaksi, jossa vähintään 1–2 kertaa vuodessa vaihtuu esiteltävä teema.

Työnimenä on ollut Golden World – palanen kultaista maailmaa. Jo suunnitteluvaihe on erilaisine yhteyksineen ollut ikään kuin sukkellus tai matka erilaisiin ja -kokoiisiin maihin ja museoihin sekä poikkileikkaus niin ajallisesti kuin maantieteellisestikin, joten voitaneen pikemminkin puhua matkasta kultaiseen tai kultahistorialliseen maailmaan. ●

KULTAKANSA KOKOONTUU SM- ja MM-kisoihin Tankavaaraan

Tämä kesä on kullanhuhdonnan kisojen ja koko Tankavaaran kannalta erityinen. MM-kisat saapuvat 13 vuoden tauon jälkeen Tankavaaraan – paikkaan, josta kisojen historia alkoi 1977 ja missä vielä valoisat kesäyöt ovat tarjonneet ja tarjoavat vieraille unohtumattoman elämyksen. Kisat juhlistavat samalla Lapin kullankaivuperinteen 150-vuotista historiaa.

Ja muuten, kansainvälisyydestä puheenollen: tänä vuonna helmikuussa tuli kuluneeksi 150 vuotta siitä, kun maailman suurin alluviaalinen kultahippu Welcome Stranger löydettiin Australiassa, Victorian osavaltiossa paikassa nimeltä Moliagul. Hippu, tai pikemminkin kimpale, painoi noin 72 kg!

Tankavaarassa kisajärjestys menee siten, että ensin vaskataan alta pois suomenmestaruudet, SM-kisat järjestetään perjantaista lauantaihin 2.–3.8.2019. Sunnuntaina huilataan hieman ennen seuraavan viikon isompia mitelöitä. Maailmanmestaruuskilpailut avataan maanantaina 5.8. ja kisahulina jatkuu lauantaihin 10.8. saakka.

Kilpailujen lisäksi tarjolla on oheisohjelmaa niin lapsille kuin aikuisillekin. Luvassa

on mm. livemusiikkia, taikuri, Tankavaaran kultaseikkailu, markkinatanssit jne. Heti maanantaina 5.8. on myös Tarunhohtoinen

Tankavaara-kirjan julkistamistilaisuus. Maailmanmestarit ratkeavat lauantaina 10.8, jolloin lopuksi vielä selvitellään vaskaamalla, kuka onkaan se Mestarien mestari! Päittäjäiset ja loppuseremonia ovat heti tämän jälkeen.

Kuten tästä lehdestä voi lukea, on Kultamuseo myös mukana menossa, mm. pidennetyin aukioloin. Tämän lisäksi museolla on 8.8. junioreiden ilta, jossa on ohjelmaa kouluikäisille lapsille ja nuorille. Ja tottakai vaskataan erilaisten yhteistyötahojen kanssa Lapin Kulta -sarjassa keskiviikkona 7.8.2019.

*Kisaohjelma ja lisätietoja löytyy:
www.tankavaaragold.fi/language/fi/etusivu/*

Kannattaa myös ennen kisoja vilkaista museon nettisivujen Ajankohtaista-osio, johon päivitämme tarpeen mukaan mitä museolla tapahtuu MM-kisojen aikana.

www.kultamuseo.fi ●

Kuvien kertomaa: TANKA VAARASSA ERI VUOSIKYMMENINÄ

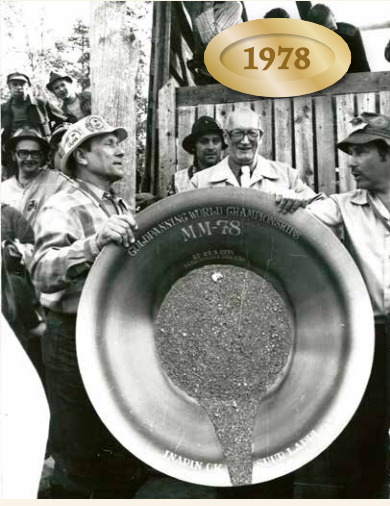
Maailmanmestaruuskisavuoden kunniaksi pengoimme hieman kuva-arkistoja ja kaivelimme esiin kuvia maailmanmestaruuskisoista Tankavaarassa eri vuosikymmenillä. Sillä tosiaan, Tankavaarassa on järjestetty kullanhuuhtonnan MM-kisat jokaisella vuosikymmenellä kerran tai useamminkin. Yksi rajapyykki on

tietenkin kisojen alku itsessään vuonna 1977, siitä se kaikki alkoi.

Oheiset kuvat kertovat rennosta ilmapiiristä, eri-ikäisistä ja -maalaisista osallistujista ja yleisöstä sekä Tankavaaran tunnelmasta. Monet nykyiset kullankaivajalegendat olivat mukana ensimmäisissä kultakisoissa ja osaltaan loivat kisatunnelmaa. ●

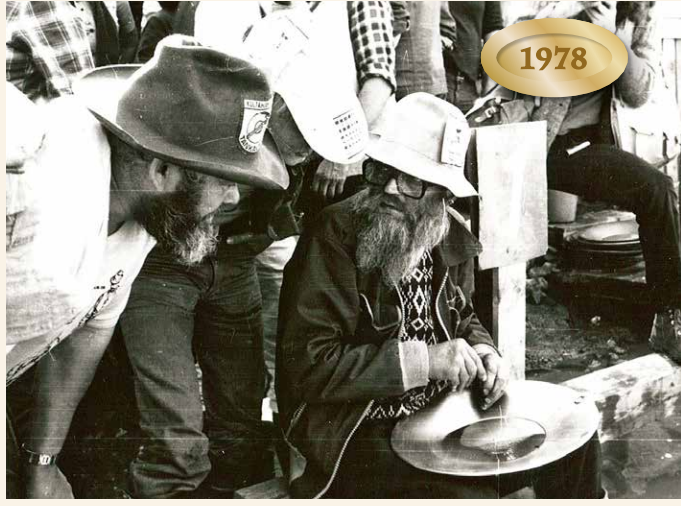

Alkuaikojen kisoissa ei vielä kilpailijoilla ollut omaa puista allasta vaan esimerkiksi ensimmäisissä MM-kisoissa 1977 vaskattiin vierekkäin huuhtomolla.

1978

Leo Kuronen (vas.) voitti kultaa myös kullanhuhdonnan MM-kisoissa vuonna 1978.

1978

Nipa Raumala on saanut putkitettua, joten on aikaa rupatteluhetkelle Yrjö Korhosen kanssa kesän 1978 MM-kisoissa.

1983

Osallistuvien maiden määrä alkoi kasvaa ja se näkyi lippujen määrässä esimerkiksi vuoden 1983 kisoissa Tankavaarassa.

1983

TANKAVAARA

ELOKUUN 6-7

KULLANHUUHDONNAN

MM-83

MUULI 600

1983

Kisoja oli syytä mainostaa ja niistä tiedottaa tien lähellä ja kylttiä lienee ollut syytä väliin siirtääkin. Tässä oli Muuli oiva apuväline.

Vuoden 1983

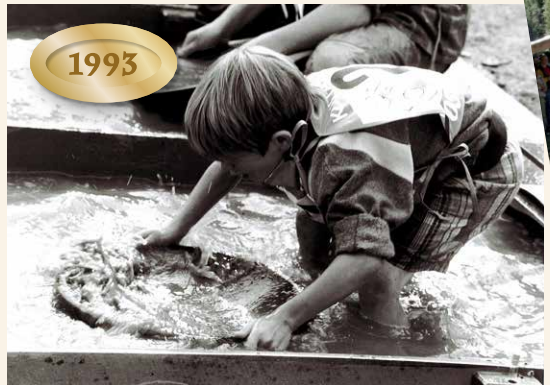
MM-kisojen aikaan järjestettiin myös kansainvälinen kultsymposium.

1993

Tankavaaran MM-kisoissa on ollut omat sarjansa nuorille ja lapsille. Ohessa valmistaudutaan kisaamaan vuonna 1993.

1993

Ei se ikä eikä koko vaan oikea asenne ja tekniikkaakin tarvitaan, tyylinäyte vuodelta 1993.

1993

Vuoden 1993 MM-kisojen aikaan paljastettiin myös Ensio Seppäsen veistämä Vaskaajapatsas juhlallisiin menoiin.

2006

KUVA: NETTITIEOY

Kisalippu on nostettu salkoon ja se keinuu vain aavistuksen verran vienossa tuulenvirissä elokuisissa MM-kisoissa 2006.

KUVA: RAINER HIUSPÄÄ

2006

MM-kisojen 2006 avajaisia vietettiin aurinkoisessa elokuun säässä.

KUVA: NETTITIEOY

2006

Tulosten seuraaminen on mielenkiintoista puuhaa kaikissa kullanhuhdontakisoissa, niin myös maailmanmestaruuskisoissa 2006 käytiin tarkistamassa, kuka pääsi jatkoon.

Venemiehet ja veljekset Huhtamalla pitämässä lepoetkeä Ritakoskella keväisen venematkan jälkeen vuonna 1935. Kultamuseo, Oleg Schubakoffin kokoelma.

Kesällä 1935 oli Luttojoen kulta oy:n porukan Ritakosken leirillä keittäjänä Jenny Veskonieni Inarista.

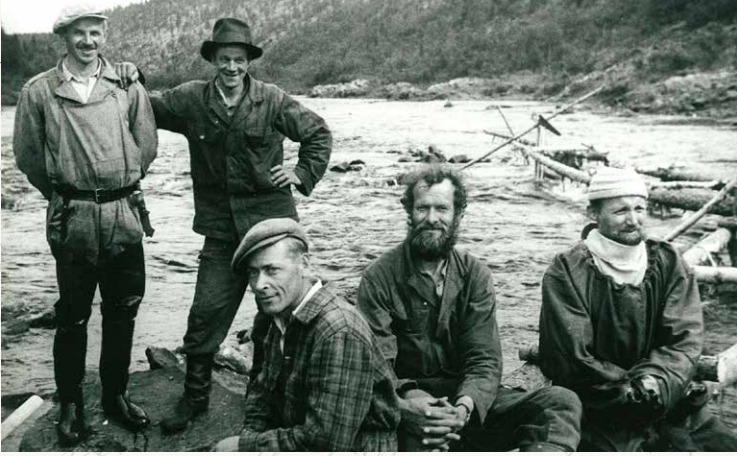
Arkistojen aarteita: ARKISIA ASIOITA IVALOJOEN KULTAHISTORIAN VARRELTA

Arkistot ovat usein virallisia kirjeitä, lupia, raportteja ja muita vastaavia asiakirjoja. Joukossa on kuitenkin dokumentteja, jotka omalla tavallaan valotavat arkeakin iloiseen ja kimmelluksineen. Samoin valokuvissa on joskus otoksia, joihin on taltioitunut arkinen hetki. Tämä sama pätee myös Ivalojoen kultahistorian alkuaikeihin ja myöhempiinkin vaiheisiin.

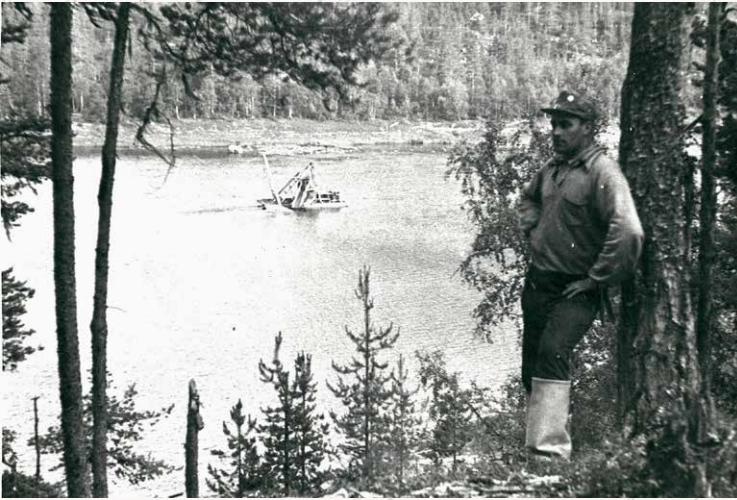
Vaikka historiankirjoitus tuppaa usein muistamaan parhaiten herrat ja suurten löytöjen tekijät, on kullankaivussa ollut alusta lähtien mukana paikallisia ja naisia. Niin ikään kullankaivajat ja kauppiat hankkivat paikallisilta esimerkiksi elintarviketäydennyksiä, kuten maitoa tai poronlihaa. Seuraavat dokumentit ja valokuvat kertovat omalta osaltaan Ivalojoen kultahistorian arkisemmasta, ehkä paikallisestakin puolesta. ●

Ritakosken tulleet kalut

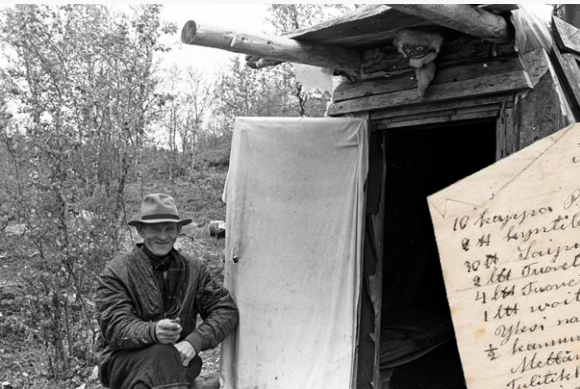
Woitto	3 astijaa
Kalvoja	1 —
Hervetta	1 säkiksi
Hiiryniä	1 —
Kaffijaa seuruja	1 —
Alaan jauhoja	1 —
Sorati jauhoja	1 —
Leipijä	6 —
Leipijä	12 leiviosfikia
Leipijä	14 säkiksi
Niisi jauhoja	1 Leiviosfikia
poron liha	64 nautta
Flasfikijä	8 nautta
Saijuna	12½ nautta
Tubakkijä	25½ —
Suolijä	70 —
spanjäm	3 leiviosfikia
ruikkijä	8 —
Sarjijä	8 —
Näulojä	400-6 tuuma

Reipas kullankaivuporukka Ivalojoella 1950-luvulla.

Toivo Liljeqvist ja ruoppaajansa Ivalojoella, Ritakosken lähellä 1950-luvulla.

Viktor Koivula oli yksi Ivalojoen viimeisiä elinkautisia kullankaivajia, kuvassa hän myhäilee kesän 1977 tutkimusretkikunnalle.

Ivalo on ollut näköni mukaan 1875

9
3
30
10
20
22
4
2 50
2 50
4
45
152

10 kappela Pelturi
 24 kappela
 30 kappela
 2 kappela
 4 kappela
 1 kappela
 Yksi nahka kultaan
 1/2 kappela
 Metalliä
 Sulattimia
 Yksi astian sillejä

Summa

J. J. J. J. J.

ESITTELYSSÄ KULTAMUSEON UUSI LOGO s. 7

KUVIEN KERTOMAA: TANKAARAASSA
ERI VUOSIKYMMENINÄ s. 14

muonion Viskaja / c. päivä
kuhli kaata 1976.

paljon tervisiä tette kunnioitettava
fiskaalille Joh. Lijä. minä pyydän et
tä nyt juhlot jotka ovat Tankavaara
ja lupaisittain minulle re lahji tu
lemaan saamaan asti, juttamalla hy
menellä kofakalla leviäkään, eli
2. markalla ja 30. pennulla, ja pos
te aivotta panna näin takalaha
jilla ne sanottaa julantunon,
ja ei mistä muut huoli, vaan minä ottaisin
niitä, kuin minulla on väki julova, mut
ta en minäkään kofakille, jos minulla ol
van tätä pila, kopusti tulla, mitä
tehtä, kofakille mie koton tienavan
kafajen verion, jofahan jofakille Woon
H. Kraunin Fiskaalille Joh. Lijä

ARKISTOJEN AARTEITA: ARKISIA ASIOITA
IVALOJEN KULTAHISTORIAN VARRELTA s. 18

TALKOOT s. 9